

POSTANOWIENIE

Dnia 19 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa M. Ł.
przeciwko B. I. F.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 19 grudnia 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 września 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...)
na rzecz adwokata J. T. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset)
złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług
tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej
powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 września 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) na skutek apelacji powoda M. Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 września 2016 r., zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że zasądził od pozwanej B. I. F. na rzecz powoda kwotę 95.119 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 12 września 2018 r. tytułem zachowku, oddalając powództwo i apelację powoda w pozostałej części.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał się na potrzebę wykładni przepisów prawnych, która budzi wątpliwości odnośnie do daty naliczania odsetek od zachowku tj. czy odsetki należą się od dnia następującego po dniu otrzymania przez obowiązanego wezwania do zapłaty (ewentualnie upływu terminu do zapłaty określonego w tymże wezwaniu) bądź od dnia wniesienia pozwu, czy też od dnia wyrokowania. Skarżący wskazał ponadto, że skarga jest oczywiście uzasadniona, Sąd Apelacyjny naruszył bowiem art. 235 § 1, 278 § 1, 365 § 1 i 366 k.p.c. dopuszczając w poczet materiału dowodowego opinię biegłego sądowego złożoną w innej sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. m.in. postanowienia

Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ. i z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/04, nie publ.).

Wobec nie unormowania w przepisach dotyczących zachowku terminu wymagalności roszczenia, który nie wynika także z właściwości zobowiązania, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że świadczenie z tytułu zachowku powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (art. 455 k.c.), co oznacza, iż stan opóźnienia może nastąpić przed datą wyrokowania i określeniem przez Sąd wysokości zachowku (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2016r., I CSK 67/15, nie publ., z dnia 25 czerwca 2015r., III CSK 375/14, nie publ., z dnia 6 marca 2016r., V CSK 209/13, nie publ., z dnia 7 lutego 2013r., II CSK 403/12, nie publ., z dnia 17 września 2010r., II CSK 178/10, nie publ., i z dnia 17 kwietnia 2009r., III CSK 298/08, OSNC-ZD 2009, nr 4, poz.107). Z drugiej strony w części orzeczeń Sąd Najwyższy przyjmował, iż ze względu na okoliczności danej sprawy stan opóźnienia w realizacji wierzytelności z tytułu zachowku następuje dopiero od chwili wyrokowania, skoro w tej dacie następowało ustalenie substratu zachowku (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1999r., I CKN 248/98, nie publ.). Stanowisko to wynika z faktu, iż jedną z funkcji odsetek należnych wierzycielowi za czas opóźnienia w spełnieniu świadczenia pieniężnego jest waloryzacja spadku siły nabywczej pieniądza. W konsekwencji ustalenie należnego wierzycielowi świadczenia pieniężnego według cen z daty wyrokowania i jednocześnie zasądzenie odsetek od dnia opóźnienia poprzedzającego datę wyrokowania, może prowadzić do dwukrotnego zastosowania na korzyść wierzyciela, tego samego mechanizmu waloryzacji świadczenia pieniężnego. Z tych przyczyn w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażany jest zasługujący na podzielenie pogląd, iż w tego rodzaju sprawach stan opóźnienia należy określać indywidualnie, z uwzględnieniem okoliczności danej sprawy, unikając wszelkiego automatyzmu.

Zwraca się również uwagę, iż o stanie opóźnienia można mówić wówczas, gdy zobowiązany znał już wszystkie obiektywnie istniejące okoliczności pozwalające mu racjonalnie ocenić zasadność i wysokość zgłoszonego roszczenia z tytułu zachowku, co może mieć miejsce zarówno w dacie wyrokowania jak i poprzedzającej wydanie orzeczenia (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia

26 kwietnia 2018 r., I CSK 382/17, nie publ., z dnia 22 czerwca 2016r., III CSK 279/15, nie publ., z dnia 24 lutego 2016r., I CSK 67/15, nie publ., z dnia 25 czerwca 2015r., III CSK 375/14, z dnia 7 lutego 2013r., II CSK 403/12, z dnia 10 października 2008, II CNP 35/08, nie publ., i z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98, OSNC 2000 nr 9, poz.158). Zasądzenie odsetek od przyznanej kwoty zachowku od dnia wyrokowania może mieć uzasadnienie zwłaszcza wtedy, gdy strony – jak w rozpoznawanym przypadku - pozostawały w sporze na tle skuteczności wydziedziczenia.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazuje, że skarżący w istocie kwestionuje prawidłowość orzeczenia przez Sąd Apelacyjny o odsetkach od zasądzzonego zachowku w okolicznościach sprawy, a nie wykazuje zasadniczej rozbieżności w orzecznictwie, wymagającej kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, nie publ. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, nie publ.).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania zostało ograniczone do konstatacji, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na podniesione w jej podstawie zarzuty naruszenia prawa procesowego. Skarżący nie uwzględnił, że skarga kasacyjna winna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu elementów kreatywnych skargi. Skarżący winniem był podać argumenty wykazujące, iż rzeczywiście skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona i w czym – w jego ocenie – wyraża się ta „oczywistość”, a czego nie

uczynił. Z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika, że skarżący oczekuje w istocie od Sądu Najwyższego oceny podstaw skargi w ramach instytucji „przedsądu”, co jest niedopuszczalne. Nie jest natomiast rolą Sądu Najwyższego poszukiwanie za skarżącego argumentów przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania przez badanie uzasadnienia podstaw skargi. Z motywów zaskarżonego rozstrzygnięcia nie wynika natomiast, by Sądowi Apelacyjnemu można było przypisać rażące naruszenie prawa, w ustalonym przez ten Sąd i wiążącym Sąd Najwyższy stanie faktycznym.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 6 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz.18).